

IRODALOM.

I. Lapszemle.

A túlevelűek gyantafolyása. Tschirch A., Nottberg és Faber hosszabb időn át terjedelmes kísérleteket tettek a jegenye-, lucz-, erdei-, fekete- és vörösfenyőn a célból, hogy megállapítsák, mi okozza a növények gyantafolyását? A gyantafolyásról eddig csak annyit tudtunk, hogy az összefüggésben áll a növény sérülésével; de nem tudtuk, hogy milyen fiziologiai és anatomiai változások követik azt, pedig a seb helyén kiömlő nagymennyiségű gyanta nem tekinthető normális kiválasztásnak, mert az összes gyantamenetek felvágása sem adhat annyi gyantát, mint a mennyit a megsebzés által nyerünk. Vannak növények (*Styrax*, *Benzoin*), melyeknek nincs gyantamenetük és mégis sebhelyükön gyantát választanak ki.

Tschirch kísérletezéseinél a fát különféle alakban sebezte meg és azután megvizsgálta a seb helyén a szövetet.

A kísérletezés eredménye a következőkben foglalható össze:

A fedett és fedetlen magvuaknál a gyantafolyás azonos menetű. A gyantakiválasztás részint elsődleges, részint másodlagos. Az elsődleges gyantafolyás közvetlenül a megsebzés után áll be és rövid tartamu; a gyanta a gyantamenetekből ömlik ki; a gyantafolyás tehát fiziologiai természetű. Elsődleges gyantatermékek a masztix, szandarak, straszburgi terpentin.

Gyantamenet nélküli növényeknek nincs elsődleges gyantafolyásuk. A másodlagos gyantafolyás bő, tartós és csak jóval a megsebzés után áll be. A seb okozta inger következtében pathologiai faszövet képződik, sok ujonnan keletkezett gyantamenettel, melyek egymásba ömlő edényekből álló terjedelmes hálózatot képeznek. Ezen pathologiai menetek schizogen uton (a sejtfalak hasadása következtében) keletkeznek és lysigen uton sejtek feloldása által terjednek és pathologiai eredetű tracheid-parenchym szövetbe vannak beágyalva. Ez a szövet, melynek elemei a tipikus parenchym sejttől kezdve a tipikus tracheidáig valamennyi átmeneti alakot mutatják, oly növényekben is képződik, melyeknek fájában nincs gyantamenet.

A seb okozta inger legfőljebb csak néhány *cm*-re hat és nagyobb

a seb fölött, mint alatta vagy oldalt. A pathológiai gyantamennetekkel bíró fa a seb fölött messzebbre terjed, mint alatta.

Mivel a gyantafolyás a sebinger következménye, ennek folytán az nagyobbítható, ha a megsebzés ismétlődik. Gyantanyerés szempontjából a sebnek felfelé való nagyobbítása az előbb mondottak alapján észszerűnek mondható. A mondottakból az is kiviláglik, hogy a kifolyó gyanta fiziologaiilag véve seb-balzsamnak tekinthető; célja a sebnek behegesztése és sokban az állati seb gyógyedéséhez hasonló.

(Centralblatt f. d. g. Forstwesen.)

G o.

Az „Erdészeti Kísérletek czímű folyóirat“ m. é. 3. és 4. számában, a mely a közelmúltban hagyta el a sajtót, a következő fontosabb közlemények foglaltatnak: „Az ákácza a vasutépítés szolgálatában“, „Az ákácza ellenségei, betegségei és az ellenük való védekezés“ mindkettő Vadas Jenőtől, „Megfigyelések és kísérletek“, Lonkay Antaltól, „Csetete- és erdőnevelési kísérletek Vadász-erdőn“ Török Sándortól (táblázatok) stb.

II. Könyvismertetés.

Magyarország közzgazdasága. Irtá Milhofer Sándor. Budapest, 1904. Franklin-Társulat. A három kötet ára 30 K.

Ezt a 127 iv terjedelmű 3 vaskos kötetből álló munkát a magyar tudományos Akadémia a Semsey-féle nemzetgazdasági díjból a második jutalomra érdemesítette.

Az első kötet adja a magyar közzgazdaság történetét 1867-ig, míg az 1867-től napjainkig terjedő korszakot a második és a harmadik kötet tárgyalja. A munka célja közzgazdasági viszonyainkról teljes képet nyújtani.

„Az összegyűjtött adatok“, mondja a tudományos Akadémia bíráló-bizottsága „egészben véve helyesek, bár forrásaik ellenőrizhetetlenek“. Ez egyik lényeges hibája a munka két kötetből álló történeti részének.

A szerző ugyanis forrást alig idéz és forrásmunkát úgyszólván egyáltalában nem nevez meg.

Az erdőgazdaság történetére és fejlődésére vonatkozólag korszakonként közölt adatokat bővebben ismertetve, megtaláljuk Tagányi Károly „Magyar Erdészeti Oklevéltár“ című munkájában.

A harmadik kötetben a szerző a legújabb kor gazdasági viszonyait kritikai méltatás mellett tárgyalván, az erdőgazdaságot illetőleg, nem ritkán zavaros állításokat tesz és homályos meghatározásokat állít fel, sőt helyenkint téves vagy legalább is tulzott képeket fest, minekfolytán nem adja helyes és hű képét a kor erdőgazdaságának.

Igy a többi között, pl. a jóváhagyott üzemterv szerint való kezelés czélszerűségének ismertetésénél azt mondja, hogy „tény, hogy a rendszeres üzemterv szerint való kezelés a tulajdonosoknak gyakran nagy költségeket okoz, kik nem egyszer ez által semmi jövedelemhez sem juthatnak, de erre való tekintettel 10 évi állami adómentességben részesülnek részben, vagy egészben, a községi pótdónak viszont csak a felét tartoznak megfizetni“.

Még akkor is, ha feltesszük azt, hogy ez a megjegyzés az ezeket a sorokat megelőző részben említett véderdőre vonatkozik, nem állhat fenn az az állítás ily általánosságban! Adóelengedésben vagy adókedvezményben pedig csakis a használati terv szerint kezelt *véderdő* részesülhet.

Idegenszerűen hangzik és tiszta fogalmat nem nyújtanak az ilyen megjegyzések, mint: „... a szálaló üzem már nem igen gyakoroltatik, az leginkább a véderdők üzemterveibe van beillesztve. Mű- és épületfa-termelésre használható fát ezek az üzemágak adnak csak. A szálerdő üzemnél a fordaidő 80.—120 év között változik. A vágás esetleg már 40 év múlva ismétlődik, de ebbe például a Karstban 160 év is beletelik“.

A szerző kopár területek beerdősítésénél az ily munkák pénzbeli segélyezéséről nem tesz említést.

A mű szerint gyengén szikes talajokon jól diszlik „a czédrus és a bálványfa“; czédrus helyett valószínűleg más fafaj értendő.

Szerző szerint „a lombtakarmánygyűjtés mindenesetre nagyobb arányokban volna folytatható, mint azt napjainkban látni lehet“. Szerintünk a lombtakarmánygyűjtés, éppen úgy, mint az alomszedés, *csak végső szükségképpen, pótlásképpen* gyakorolandó.

Tiltakoznunk kell a műben előforduló következő megjegyzés ellen: „Ne higyjük azonban, hogy az erdőirtás kiméretlen módja most már nem folyik. Folyik az sokszor minden fennakadás nélkül, melylyel az új ültetések alig tudnak megküzdeni. Ép ezért minden

rendelkezésünkre álló eszközzel azon kellene lenni, hogy az erdősítések évről-évre nagyobb kiterjedést vegyenek. Helyenkint különben az erdőpusztításnak oly kárhozatos példája látható, mely teljes erővel üldözendő volna. Megakadályozzák a fenyveseknél a természetes maghullás által való felujítást. Eladják a fenyőtobozokat szekér- és vaggonszámra, leszedetik azokat a fáról és értékesítik olajkészítési célokra. A nép lopja is a fenyőtobozokat, a mi különösen a kincstári erdőknél látható. Így azután a letarolt területek, ha mesterséges uton fel nem ujíttatnak, természetes uton akárhányszor nem is ujíthatók fel. Fenyveseink nagyrésze pusztul el ily módon, így pl. Liptóban nagy területek pusztíttatnak ki ilyformán, a minek pótlása valamikor még sok pénzbe és időbe kerülend.

E könyvismertetés keretébe nem foglalható ezeknek az állításoknak kimerítő megcáfolása. Ha elő is fordulnak még kiméletlen erdőhasználatok, azok sokáig felfedezetlenül és megtorolatlanul nem maradhatnak és úgy, mint azt szerző általánosságban állítja, egyáltalán nem is fordulnak elő. Azt meg éppenséggel minden hozzáértő tudja, hogy nem a tobozgyűjtés akadálya annak, hogy fenyveseinkben általában nem a természetes, hanem a mesterséges felujítás divik. A tobozokat egyebekben is nem annyira olajkészítésre, mint a mesterséges erdősítésnél szükségelt magvak termelése céljából gyűjtik.

Ilyen és ehhez hasonló állítások, homályos kifejezések és meghatározások a harmadik kötetnek „Erdészet és Vadászat” című részében bizony elég gyakran fordulnak elő.

Ha már dióhéjba szorítva is tárgyaltatik tehát egy közgazdasági munkában az erdőgazdaság, abban ez állításoknak okvetetlenül helyeseknek és a fogalmaknak precíznek kell lenni, mert ha ezek tévesek s homályosak, akkor azok nem vitetnek át helyesen a köztudatba, s a laikus hamis következtetéseket von le az erdőgazdaságra vonatkozólag és a nyert adatok kedvezőtlenül befolyásolják hangulatát.

Kétségtelen dolog, hogy közgazdasági írónak nehéz a helyzete, midőn annyi és oly sokféle gazdasági ágnak fejlődését ismerteti, mégis, ha ily munkára vállalkozik, mindig arra kell törekednie, hogy a megfelelő szakismeretek megszerzése vagy

hozzáértő munkatársak felkérése által az illető gazdasági ágat megfelelő világításban mutassa be, hogy ismertetése az illető gazdasági ág művelői részéről is kiállja a jogos bírálatot.

Anélkül, hogy a munka becsét egyébként alább szállítani akarnánk, illetőleg a nagy anyag összegyűjtésétől az illő elismerést megvonnók, konstatálnunk kellett a munka hiányait annál is inkább, mert hasonló alkalomból Arató Gyula is e lapok 1900. évi III. és IV. füzetében írt könyvismertetésében már találóan rámutatott közgazdasági íróink ama hibájára, hogy erdőgazdaságunk mai állapotának ismeretébe eléggé még mindig nem mélyednek be és nem meritenek kellően azokból a megbízható forrásokból, melyekkel ma már szakirodalmunk bőven rendelkezik.

Cserny Győző.

A könyvpiacon új termékei.

Erdészeti Rendeleték Tára. XXIV. évfolyam az 1904. évről. Kiadja az Országos Erdészeti Egyesület, Budapest 1905. 8°, 95 old. Ára az egyesület tagjainak 1 K 50 f, másoknak 2 K 40 f.

Nobbe J. dr. és Büttner G.: Führer durch den akademischen Forstgarten zu Tharandt. (Vezető a tharandti erd. akadémiai növénykertben). Berlin 1905. Parey P. kiadása, kis 8°, 66 old. 1 térkép. Ára 1 K. 20 f.

Schwappach dr.: Formzahlen und Massentafeln für die Eiche. (A tölgyre vonatkozó alakszámok és fatömegtáblák). Berlin 1905. Parey P. kiadása 8°, 70 old. Ára 4 K 80 f.

Utmutató a gazdasági tudósítók számára 1905. Kiadja a m. kir. földmivelésügyi miniszter. Budapest 1905.

Mezőgazdasági munkabérek Magyarországon 1903. évben. Kiadja a m. kir. földmivelésügyi miniszter. Budapest 1904.

Árkövy Richárd: Vámszövetség vagy önálló vámterület. Budapest Kilián Frigyes utódai bizománya, 8°, 66 old. Ára 1 K.

Scheiber Endre: Magyar közgazdasági politika. Közös vámterület, önálló vámterület, magyar vámterület. Budapest 1905. Kilián Frigyes utódai, 8°, 200 old. Ára 2 K.

Verhandlungen des XX. österr. Forstkongresses 1904. Bécs, Frick Vilmosnál, 1904. 8°, 255 old. Ára 2 K. 40.

Gerschel J. Vocabulaire forestier francais-anglais-allemand. Forest terminology french-english-german. Forst-Terminologie französisch-englisch-deutsch. (Franczia-angol-német erdészeti műszótár) IV. kiadás. Berger-Levrault & Cie. Nancy 1905.

Magyarország földmivelésügye az 1903. évben. Kiadja a földmivelésügyi miniszter, 1904. 4°, 138 oldal.

